

Tema 34: Deveta i deseta zapovijed

Deveta i deseta zapovijed odnose se na unutarnje radnje koje odgovaraju grijesima protiv šeste i sedme zapovijedi. Unutarnji grijesi mogu deformirati savjest. Borba protiv unutarnjih grijeha dio je nastojanja kršćanina da ljubi svim srcem, umom i snagom. Čistoća srca znači imati svet način osjećanja.

4.01.2024.

Članak poslušajte [ovdje](#).

„Ne poželi žene bližnjega svojega, ne poželi kuće bližnjega svojega, ni zemlje njegove, ni sluge njegova, ni sluškinje njegove, ni vola njegova, ni magarca njegova, ni bilo čega što je bližnjega tvojega” (Pnz 5,21).

„A ja vam kažem da je svaki koji pogleda ženu s željom, već s njome učinio preljub u srcu” (Mt 5,28).

Posvećenje unutarnjeg svijeta

Isusove riječi kada odgovara na pitanje o tome što je najvažnije u Zakonu pokazuju da moralni život nije samo niz vanjskih čina, već nešto mnogo dublje: „Zato ljubi Gospodina Boga svojega iz svega srca svojega, i iz sve duše svoje, i iz svega uma svoga, i iz sve snage svoje!” (Mk 12,30). Svetost, koja je uvijek Božji dar, ne sastoji se temeljno u životu bez teških grijeha, nego u životu ispunjenom Božjom ljubavlju; ta ljubav zahtijeva unutarnji red i sklad koji nam je nemoguće postići bez

milosti, ali to se može uočiti kod svetih ljudi. U isto vrijeme, korespondencija s ovim Božjim darom je nadohvat ruke; tolika su naša braća i sestre u vjeri svojim osobnim trudom znali učiniti da ova milost urodi plodom: „Učitelju, predao si mi pet talenata; evo zaradio sam još pet talenata” (Mt 25,20).

Taj unutarnji red i sklad je ono što je poznato kao “čistoća srca”, koju hvali Isus u Govoru na gori, a koja nam također omogućuje da otvorimo svoje srce bližnjemu: „Ovim putem ulazimo u odnos s bližnjim koji izvire iz ljubavi koju nam Bog pokazuje u Kristu, poziv je na ljepotu vjernosti, velikodušnosti i autentičnosti. Ali da bismo živjeli na ovaj način - to jest, u ljepoti vjernosti, velikodušnosti i autentičnosti - potrebno nam je novo srce, nastanjeno Duhom Svetim. . . dar novih želja (usp. Rim 8,6). Željati u skladu s Duhom, željeti ritmom Duha, željeti glazbom Duha. . . To je

ono što je Dekalog za nas kršćane: promatrati Krista kako bismo se otvorili za primanje njegova srca, za primanje njegove volje, za primanje njegova Duha Svetoga.” [1]

Ljubav prema ljudima i materijalnim dobrima dobra je sama po sebi, ali zahtijeva poredak koji uzima u obzir cjelovito dobro osobe, što za kršćane podrazumijeva ljubav prema Bogu koja uključuje cijelog čovjeka: razum, srce i ostale sposobnosti. Materijalna dobra, iako neizostavna sredstva, nisu u stanju ispuniti težnju za beskonačnim u ljudskom srcu, koje je stvoreno za Boga i koje se ne zadovoljava materijalnim blagostanjem. Ta dobrobit, kada nije integrirana u život po Duhu Svetom, često otupljuje razum i srce i otežava istinsku ljubav prema drugima i prepoznavanje njihovih potreba.

Unutarnji grijesi

Ove dvije zapovijedi odnose se na unutarnje činove koji su grijesi protiv šeste i sedme zapovijedi, koje moralna tradicija svrstava u unutarnje grijehе. S pozitivnog gledišta, propisuju živjeti čistoću (deveta) i nevezanost za materijalna dobra (deseta) u našim mislima i željama, živjeti u skladu s Kristovim riječima: „Blaženi čisti srcem, oni će Boga gledati.” i „Blago siromasima duhom, njihovo je kraljevstvo nebesko” (Mt 5,3.8).

Prvo što ovdje treba razjasniti je ima li smisla govoriti o "unutarnjim" grijesima. Drugim riječima, zašto bi se čin intelekta i volje koji nije izražen u vanjskom djelovanju smatrao moralno osudivim?

Odgovor nije očit jer se čini da su popisi grijehа koji se nalaze u Novom zavjetu uglavnom vanjski činovi: preljub, blud, ubojstvo, idolopoklonstvo, čarobnjaštvo, svađe,

prepuštanje gnjevu, itd. Pa ipak, u istom katalogu grijeha također nalazimo određena unutarnja djela koja se navode kao grijesi: zavist, zle želje, pohlepa.[2]

Sam Isus kaže da „zle misli, ubojstvo, preljub, blud, krađa, lažna svjedočanstva, klevete“ (Mt 15,19) dolaze iz čovjekova srca. Osvrćući se posebno na čistoću, On uči da je „svatko tko pogleda ženu s željom, već s njome učinio preljub u srcu“ (Mt 5,28). Ovi su tekstovi važni za naše razumijevanje morala jer naglašavaju da se izvor ljudskih postupaka, a samim tim i dobra ili zla u čovjeku, nalazi u željama srca, u onome što čovjek želi i bira. Zlo ubojstva, preljuba, krađe nije primarno u fizičkoj stvarnosti djela, ili u njegovim posljedicama (iako su one važan dio toga), već u volji, u srcu ubojice, preljubnika, lopova, koji se birajući to posebno djelovanje odlučuje za orijentaciju suprotnu

ljubavi prema bližnjemu, a time i ljubavi prema Bogu.

Volja uvijek traži dobro, ali ponekad ono što se čini dobrim je nešto što nije racionalno uređeno prema općem dobru. Lopov traži nešto što smatra dobrim, ali činjenica da predmet pripada drugoj osobi čini izbor da ga dobije nešto što ne može doprinijeti njegovom vlastitom dobru kao osobe, odnosno svrsi njegovog života. U tom smislu, nije potrebna vanjska radnja da bi se odlučilo ide li volja u dobrom ili lošem smjeru. Svatko tko odluči ukrasti neki predmet, čak i ako ga nešto nepredviđeno spriječi u tome, loše je “postupio”. Izvršio je unutarnji čin volje protiv vrline pravednosti.

Dobrota ili zloća osobe ukorijenjena je u volji, pa bi, strogo govoreći, te kategorije trebali koristiti za označavanje želja (što želimo,

odobravamo), a ne misli. Da bismo govorili o intelektu, koristimo se drugim kategorijama kao što su istina ili laž. Kada deveta zapovijed zabranjuje "nečiste misli", ne misli se na slike ili na misli same po sebi, nego na pokret volje koji prihvaća neuredan užitak izazvan određenom slikom (unutarnjom ili vanjskom).[3]

Unutarnji grijesi tradicionalno se dijele na:

– zle misli: one se sastoje u zamišljanju grešnog djela bez namjere da se ono izvrši. Smrtni je grijeh ako se radi o ozbiljnoj stvari i ako se uživanje u tome traži ili pristaje;

– zla želja: unutarnja želja za grješnom radnjom koju osoba svojevolarno prihvaća. To nije isto što i namjera da se to učini (koja uvijek podrazumijeva stvarnu želju da se to učini), iako bi u mnogim slučajevima osoba to izvršila ako ne zbog

sputavajućih razloga (kao što su posljedice radnje, poteškoće u izvođenje, itd.);

– grešno samozadovoljstvo: to jest, namjerno uživanje u zloj radnji koju su izvršili sami ili drugi. Time se obnavlja grijeh u duši.

Sami po sebi, unutarnji grijesi obično su manje ozbiljni od odgovarajućih vanjskih grijeha budući da vanjsko djelovanje općenito očituje veću namjernu samovolju. Ipak, oni su zapravo vrlo štetni, prije svega za osobe koje žele rasti u prijateljstvu s Bogom, jer:

– lakše se obvezuju, jer je potreban samo pristanak volje, a iskušenja mogu biti češća;

– na njih se manje obraća pozornost, jer ih se katkad iz neznanja, a katkad zbog određenog suučesništva sa strastima ne želi prepoznati kao

grijehe, barem one lake, ako postoji nesavršeni pristanak.

Unutarnji grijesi mogu deformirati savjest, kao kad netko prihvaća unutarnji laki grijeh kao stvar navike ili s određenom učestalošću, iako nastoji izbjeći smrtni grijeh. Ova deformacija može dovesti do manifestacija razdražljivosti, nedostatka milosrđa, kritičkog duha, pomirenja s čestim iskušenjima bez uporne borbe protiv njih, itd.[4] U nekim slučajevima to može dovesti do toga da se unutarnji grijesi ne žele prepoznati, skrivaju ih nerazumnim isprikama i time još više zbunjuju savjest. Kao rezultat toga, lako se povećava ljubav prema sebi, javljaju se brige, poniznost i iskreno kajanje postaju teži i lako može rezultirati mlakošću.

Borba protiv unutarnjih grijeha, koja izgrađuje moralnu profinjenost i sklad u čovjeku, nema nikakve veze

sa skrupulama, koje su hipertrofija unutarnje osjetljivosti i mogu postati pravi psihički poremećaj.

Borba protiv unutarnjih grijeha dio je kršćanskog nastojanja da se ljubi cijelim srcem, umom i snagom. Na ovom području nam pomažu:

– posjećivanje sakramenata koji nam daju milost ili je uvećavaju, te nas liječe od svakodnevnih pogrešaka;

– molitva, mrtvljenje i rad, iskreno traženje Boga;

– poniznost, koja nam omogućuje da prepoznamo svoju bijedu, a da se ne obeshrabrimo svojim pogreškama, i pouzdanje u Boga, znajući da nam je uvijek spreman oprostiti;

– biti iskren prema Bogu, prema sebi i u duhovnom smjeru, vodeći posebnu brigu o ispitu savjesti.

Pročišćavanje srca

Deveta i deseta zapovijed bave se unutarnjim korijenima grijeha protiv čistoće i pravde, i u širem smislu, bilo kojeg grijeha.[5] U pozitivnom smislu, ove nas zapovijedi pozivaju da djelujemo s ispravnom namjerom, čistim srcem. Zbog toga su oni od velike važnosti, jer se ne zaustavljaju na vanjskom razmatranju postupaka, već razmatraju izvor iz kojeg ti postupci proizlaze.

Ove unutarnje radnje temeljne su u moralnom životu kršćana, gdje se darovi Duha Svetoga i ulivene kreposti primaju u skladu s nečijim sklonostima. Ovdje su od posebne važnosti moralne vrline, koje su sklonosti volje i osjetilnih apetita da se čini dobro. Dajući važnost ovim čimbenicima, možemo prevladati određenu karikaturu moralnog života kao puke borbe za izbjegavanje grijeha i otkriti neizmjerljivo pozitivnu panoramu

nastojanja da rastemo u kreposti i pročišćavamo svoje srce.

Ove se zapovijedi konkretnije odnose na unutarnje grijehе protiv kreposti čistoće i pravednosti, koji se jasno odražavaju u tekstu Svetoga pisma koji govori o „tri vrste pohlepe ili požude: požuda tijela, požuda očiju i oholost života (1 Iv 2,16)” (Katekizam, 2514).

Svaki muškarac i žena otkrivaju u sebi neke poremećene sklonosti, koje moralna tradicija naziva požudom. Katekizam to objašnjava kada govori o „pobuni 'tijela' protiv 'duha'. Požuda proizlazi iz neposluha prvoga grijeha" (Katekizam, 2515). Nakon istočnog grijeha nitko nije izuzet od požude, osim našega Gospodina Isusa Krista i naše Gospe.

Iako požuda sama po sebi nije grešna, ona nas navodi na grijeh i rađa grijeh kada nije podložna razumu prosvijetljenom vjerom, uz

pomoć milosti. Ako se zanemari stvarnost požude, lako je pomisliti da su sve sklonosti koje osjećamo "prirodne" i da nema ništa loše u tome da se njima rukovodimo. Mnogi ljudi shvaćaju da je to laž kada razmotre impuls za nasiljem, jasno videći da se ne smijemo voditi tim impulsom, već ga moramo kontrolirati. U području čistoće, međutim, nije tako lako prepoznati da su "prirodni" poticaji često neprikladni. Deveta zapovijed pomaže nam shvatiti da to nije istina, jer je požuda ranila našu narav, a ono što osjećamo prirodnim često je posljedica grijeha i treba ga kontrolirati. Isto se može reći i za pretjeranu želju za bogaćenjem, odnosno pohlepu, koju zabranjuje deseta zapovijed.

Važno je da budemo svjesni ovog poremećaja izazvanog u nama istočnim grijehom i našim osobnim grijesima, jer ova spoznaja:

– potiče nas na molitvu: samo Bog može ukloniti istočni grijeh, izvor požude; isto tako samo uz njegovu pomoć uspjet ćemo nadvladati ovu poremećenu tendenciju. Božja milost liječi rane grijeha u našoj naravi i uzdiže nas u nadnaravni poredak;

– uči nas ljubiti sva stvorenja, jer je sve što dolazi iz Božjih ruku dobro stvoreno; naše su neuredne želje te koje izvrću Božju kreaciju.

Borba za čistoću i slobodu srca

Čistoća srca znači imati svet način osjećanja. Uz Božju pomoć i vlastitu borbu možemo postići sve veću "čistoću srca": čistoću u našim mislima i željama. Ovo čišćenje ili čistoća srca donosi sa sobom povećanu slobodu našeg srca da voli.

Što se tiče devete zapovijedi, kršćani dobivaju tu čistoću po Božjoj milosti i po kreposti i daru čistoće, po čistoći nakana i pogleda te po molitvi.[6]

Čistoća pogleda nije samo odbijanje gledanja u nešto što je očito neprikladno. Također zahtijeva pročišćavanje upotrebe naših vanjskih osjetila, što nas navodi da gledamo svijet i druge muškarce i žene nadnaravnim vidom, Kristovim očima. To podrazumijeva pozitivnu borbu koja nam omogućuje otkriti stvarnu ljepotu svega stvorenog i, na poseban način, ljepotu onih koji su oblikovani na sliku i priliku Božju.[7]

„Čistoća zahtijeva skromnost, sastavni dio umjerenosti. Skromnost štiti intimno središte osobe. To znači odbijanje otkrivanja onoga što bi trebalo ostati skriveno. Naređuje se čistoći o čijoj osjetljivosti svjedoči. Vodi kako netko gleda na druge i ponaša se prema njima u skladu s dostojanstvom osoba i njihovom solidarnošću” (Katekizam, 2521).

Što se tiče materijalnih dobara, današnje društvo potiče

konzumerizam i samopotvrđivanje toliko snažno da ugrožava čak i stabilnost obitelji. Mnogi ljudi prekasno shvaćaju da su svoj život usmjerili na svoju profesiju, na zarađivanje novca i društveni položaj, a zanemarili druge važnije aspekte svog života: svoj odnos s Bogom i svoju obitelj.

Pretjerana važnost koja se danas pridaje materijalnom blagostanju iznad mnogih drugih vrijednosti nije znak ljudskog napretka; to je umanjivanje i obezvrjeđivanje ljudske osobe, čije je dostojanstvo duhovno stvorenje pozvano na vječni život kao dijete Božje (usp. Lk 12, 19-20).

„Deseta zapovijed zahtijeva da se zavist istjera iz ljudskog srca” (Katekizam, 2538). Zavist je glavni grijeh. To se „odnosi na tugu pri pogledu na tuđa dobra” (Katekizam, 2539). Zavist može izazvati mnoge

druge grijeha: mržnju, klevetu, omalovažavanje, neposlušnost, itd. Zavist je suprotstavljena dobročinstvu. Da bismo se borili protiv toga, trebamo živjeti vrlinu dobrohotnosti, koja nas navodi da želimo dobro drugih kao očitovanje naše ljubavi prema njima. U toj borbi pomaže nam i krepost poniznosti, budući da zavist često proizlazi iz oholosti (usp. Katekizam, 2540).

Moći voljeti svim srcem i snagom zahtijeva unutarnji red, koji dolazi s milošću i vrlinama. Ovdje se ne radi samo o suzdržljivosti, koja u najboljem slučaju izbjegava najteže grijeha, već prije znači postići sklad ispunjen mirom koji imaju sveti ljudi.

Osnovna literatura

Katekitam Katoličke Crkve,
2514-2557.

Preporučena literatura

Sveti Josemaría, Homilija "Jer oni će Boga gledati" u Prijatelji Božji, 175-189; Homilija "Nenavezanost" u Prijatelji Božji, 110-126.

[1] Papa Franjo, Opća audijencija, 28. studenog 2018.

[2] Usp. Gal 5,19-21; Rimljanima 1,29-31; Kol 3,5. Nakon što je uputio apel da se klonimo bluda, sveti Pavao piše: „da svatko od vas zna upravljati svojim tijelom u svetosti i časti, a ne u strasti požude kao pogani koji ne poznaju Boga . . . Jer Bog nas nije pozvao na nečistoću, nego na

svetost” (1 Sol 4,4-7). Pritom ističe važnost osjećaja, koji su u korijenu našeg djelovanja, te potrebu da ih očistimo radi postizanja svetosti.

[3] Stoga treba jasno razlikovati između "osjećanja" i "pristanka" u odnosu na određenu strast ili pokret osjetila. Samo kad postoji pristanak volje, radi se o grijehu (ako je stvar grešna).

[4] „Gacaš u napastima, izlažeš se opasnosti, igraš se gledanjem i maštanjem, govoriš o... glupostima. – I onda se čudiš što te salijeću sumnje, skrupule, smetenosti, žalosti, neugodnosti. Moraš mi dopustiti: premalo si dosljedan.” (Sveti Josemaria, Brazda, 132).

[5] „Deseta zapovijed odnosi se na namjere srca; s devetom, sažima sve propise Zakona” (Katekizam, 2534).

[6] „S Božjom milošću on će pobijediti: krepošću i darom čistoće,

jer čistoća nam omogućuje da ljubimo čestitim i nepodijeljenim srcem; čistoćom nakane koja se sastoji u traženju istinskog cilja čovjeka: jednostavnošću gledanja krštenik nastoji u svemu pronaći i ispuniti Božju volju; (usp. Rim 12,2; Kol 1,10); čistoćom pogleda, vanjskim i unutarnjim; disciplinom osjećaja i mašte; odbijanjem svakog suučesništva u nečistim mislima koje nas navode da skrenemo s puta Božjih zapovijedi: 'Izgled budi čežnju u bezumnicima' (Mudr 15,5); molitvom" (Katekizam, 2520).

[7] „Oči! Kroz njih mnoge nepravde ulaze u dušu. — Kakva iskustva poput Davidovih! — Ako čuvaš svoj vid, osigurao si stražu svoga srca” (Sveti Josemaría, Put, 183). „Dragi Bože, nalazim ljepotu i draž u svemu što vidim! Čuvat ću svoj vid u svakom trenutku, za ljubav” (Sveti Josemaría, Kovačnica, 415).

.....

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
hr-hr/article/tema-34-deveta-i-deseta-
zapovijed/](https://opusdei.org/hr-hr/article/tema-34-deveta-i-deseta-zapovijed/) (30.03.2025.)